Пише: Владан Кутлешић
среда, 08 октобар 2014 13:47

Приче о потреби промене Устава Србије трају, практично, од тренутка његовог доношења, а последње две године су постале све интензивније. Читав низ странака (укључујући и оне највеће и најутицајније), невладиних организација, појединаца и удружења огласио се тим поводом, а након доношења Декларације Скупштине Војводине "о потреби за покретањем поступка измене Устава РС или доношење новог Устава РС", ови захтеви су добили и прву институционалну потпору. Стога је Уредништво НСПМ одлучило да своје странице отвори за ову дебату и позове правне стручњаке и политичке актере да се у њу укључе са својим ставовима и аргументацијом. Серијал отпочиње овим, верујемо, инспиративним текстом проф. Владана Кутлешића. (При чему, разуме се, позиције изнете у овој дебати не одражавају нужно став Уредништва, већ само представљају наш скромни допринос покушају одржавања и оживљавања озбиљне критичке расправе о најважнијим државним питањима.) Када буде прикупљен довољан број квалитетних прилога, намера нам је да приредимо зборник и да се организује научни скуп на ову тему.

У последње време у нашој јавности више пута је објављен став да су промене Устава Србије потребне и оправдане, а као најзначајније теме наведени су статус Косова и Метохије и Војводине, и уставни услови за чланство у Европској унији. У једној од тих изјава посебно је указано на сложеност и тежину поступка промене важећег Устава Србије. Значај те теме оправдава да се отвори расправа и дубље размотре различити аспекти за све наведене теме, изузев "услова за чланство у ЕУ", јер они нису ствар домаће воље, а и због тога што је за то исувише рано, имајући у виду динамику процеса пријема.

1. О потреби и оправданости

Иако то важи за сваки правни акт, код Устава је то својство посебно изражено јер има посебно наглашену политичку и друштвену улогу и значај. Ради се о томе да пре доношења одлуке да се један устав мења, било који и било када, неопходно је поуздано и прецизно утврдити да је проблем или одређено стање друштвених односа, који се жели променити, узрокован одређеним уставним одредбама, тј. треба утврдити да ли се ради о правном проблему или о неком другом проблему. Поред тога, једнако је важно прецизно и јасно утврдити у чему је проблем, а не само да он постоји. Полазећи од таквог методолошког приступа, размотрићемо све три наведене теме, односно питања за уставну ревизију јер је очигледно свима јасно да та три питања јесу проблем, али није довољно размотрено имају ли ти проблеми правну узрокованост или, другачије речено, да ли се ти проблеми могу отклонити променом неких правних одредби.

Одговор на овако постављена питања је од кључне важности због тога што нас досадашња пракса упозорава да је немало пута било безуспешних покушаја да се озбиљни проблеми реше правним средствима због тога што је право у таквим случајевима било немоћно. Дакле, друштвени односи остају непромењени, а правни акти непримењени док се за то време одвијају другачији односи по другачијим правилима. О овом питању део теорије права који се односи на стварање и примену права има јасне ставове. Наиме, тачно је да се право увек у извесном степену разликује од стварности тако што сопственим правилима мења друштвене односе који постоје пре тих правила. У супротном, тј. кад би друштвени односи и пре и без правила били једнаки прописаним правилима, тада би право било сувишно, непотребно.

Право је, дакле, важно и моћно средство обликовања друштвених односа, али само до објективне мере до које се ти односи могу мењати и до које је то могуће. Ваља упозорити још и на то да се те објективне мере могућности и реалности динамички мењају.

Пише: Владан Кутлешић
среда, 08 октобар 2014 13:47
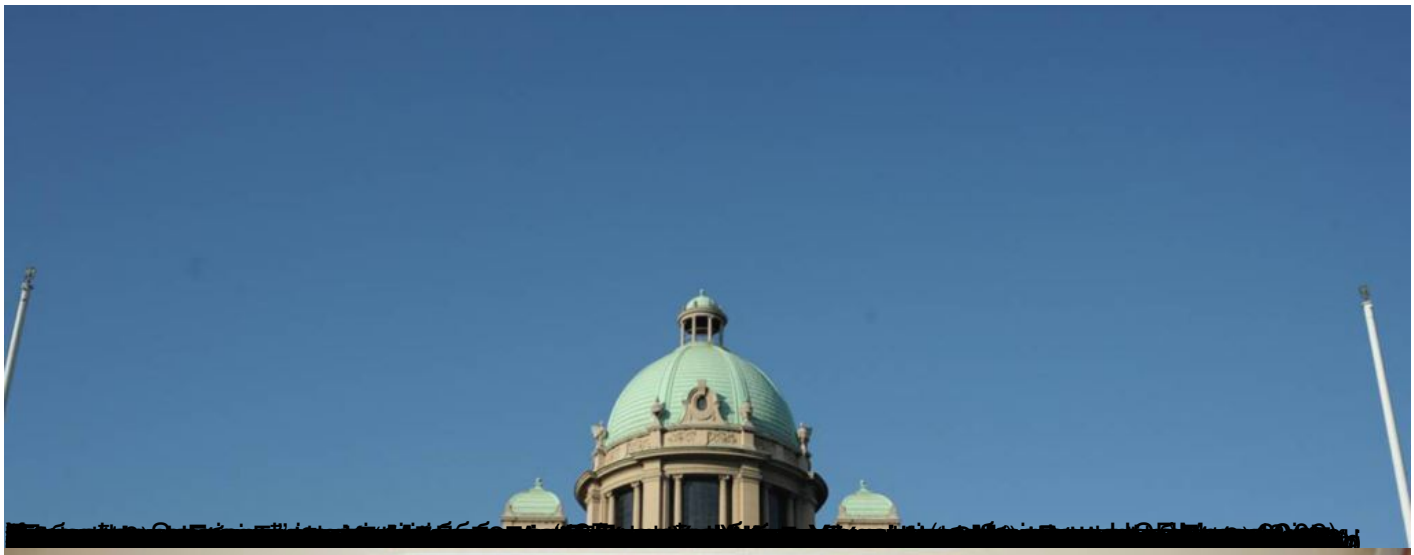
Пише: Владан Кутлешић
среда, 08 октобар 2014 13:47